

Universitatea Babeș-Bolyai

Facultatea de Studii Europene

Școala Doctorală „Relații Internaționale și Studii Europene”

***Cooperarea transfrontalieră instituționalizată româno-
maghiară.***

Dimensiune istorică - perspectivă contemporană

Coordonator științific

Prof. univ. dr. Nicolae Păun

Doctorand

Tămaș Enya-Andrea

Cluj-Napoca

2024

Cuprinsul
rezumatului tezei de doctorat

Cuprinsul tezei de doctorat.....	3
Cuvinte cheie.....	7
Introducere.....	7
Metodologie.....	17
Concluzii.....	28
Referințe.....	35

Cuprinsul tezei de doctorat

Introducere.....	12
1. Scopul cercetării.....	12
2. Importanța temei de cercetare.....	12
3. Obiective și întrebări de cercetare.....	15
4. Motivarea alegerii și contribuția temei și de cercetare.....	18
Capitolul I - Fundamentarea cercetării.....	20
1.1. Notă introductivă.....	20
1.2. Metodologie.....	21
1.2.1. Strategia de cercetare.....	21
1.2.2. Metode de cercetare utilizate.....	22
a. Analiza de document.....	22
b. Studiu de caz.....	26
c. Sondaj și interviu.....	34
1.2.3 Metoda de calcul.....	35
1.2.4. Colectarea datelor.....	37
1.2.5. Întrebări și obiective de cercetare.....	38
1.3. Structura lucrării.....	40
1.4. Analiza literaturii.....	45
1.5. Abordări teoretice.....	53
1.5.1. Evoluția gândirii geopolitice asupra frontierei.....	53
1.5.2. Abordări teoretice din teoriile integrării europene.....	59
a) Paradigme supranaționale.....	59
b) Paradigma interguvernamentală.....	62

1.5.3. Cooperarea transfrontalieră din privința teoriilor integrării europene.....	64
Capitolul II - Interpretarea conceptelor de bază.....	69
2.1. Notă introductivă.....	69
2.2. Delimitări conceptuale.....	69
2.2.1. Frontiera sau granița.....	69
a) Definiții.....	70
b) Percepții.....	72
<i>Frontiera ca barieră.....</i>	<i>73</i>
<i>Frontiera ca resursă.....</i>	<i>75</i>
c) Clasificări.....	75
<i>Natural vs. artificial.....</i>	<i>76</i>
<i>Funcțional vs. Afectiv și Concret vs. Abstract.....</i>	<i>77</i>
<i>Închis vs. deschis.....</i>	<i>81</i>
d) Funcții.....	85
2.2.2. Regiune de frontieră.....	87
2.2.3. Cooperarea transfrontalieră.....	92
2.2.4. Integrarea transfrontalieră.....	98
Despre conceptul de integrare transfrontalieră.....	98
Modele ale integrării.....	99
2.2.5. În loc de concluzii.....	111
Capitolul III - Grupările europene de cooperare teritorială (GECT) de-a lungul frontierei româno-maghiare.....	114
3.1. Notă introductivă.....	114
3.2. De ce a fost necesară crearea instrumentului GECT?.....	118
3.3. Baza legală europeană și națională referitoare la GECT.....	122

3.4. Grupările Europene de Cooperare Teritorială de-a lungul frontierei româno-maghiare.....	138
Poziția geografică.....	138
Dimensiunea și nivelul instituțional.....	139
Antecedentele cooperării.....	141
Domenii de cooperare.....	143
Resurse financiare.....	147
Rolul în dezvoltarea regională.....	149
3.5. În loc de concluzii.....	151
Capitolul IV – Analiza multidimensională a Grupărilor Europene de Cooperare Teritorială de-a lungul frontierei româno-maghiare.....	155
4.1. Notă introductivă.....	155
4.2. Perspectiva membrilor.....	156
4.2.1. Contextul constituirii/aderării la GECT.....	158
4.2.2. Participarea la activitățile grupării.....	159
4.2.3. Evaluarea satisfacției față de activitatea grupării.....	160
4.2.4. Așteptări și perspective viitoare.....	164
4.3. Analiza GECT-urilor pe baza indicelui de maturitate.....	167
4.3.1 GECT Banat-Triplex Confinium.....	167
4.3.2. GECT Poarta Europa.....	178
4.3.3. GECT Orașele Europene de frontieră.....	188
4.3.4. Construcția unui Viitor European Comun.....	196
4.4. În loc de concluzii.....	201
Concluzii.....	203
Bibliografie.....	214
Anexe.....	229

Anexa nr. 1. Chestionarul aplicat membrilor GECT – limba maghiară.....	229
Anexa nr. 2. Chestionarul aplicat membrilor GECT – limba română.....	235
Anexa nr. 3. Fișă de lucru - GECT Banat-Triplex Confinium.....	241
Anexa nr. 4. Fișă de lucru - GECT Poarta Europa.....	258
Anexa nr. 5. Fișă de lucru - GECT Orașele Europene de frontieră.....	272
Anexa nr. 6. Fișă de lucru – GECT Construcția unui Viitor European Comun.....	279
Anexa nr. 7. Venituri și cheltuieli GECT Banat-Triplex Confinium.....	282
Anexa nr. 8. Venituri și cheltuieli GECT Poarta Europa.....	283
Anexa nr. 9. Venituri și cheltuieli GECT Orașele Europene de frontieră.....	284
Anexa nr. 10. Venituri și cheltuieli GECT Construcția unui Viitor European Comun... 	285

Cuvinte cheie

Cooperare transfrontalieră, Grupare Europeană de Cooperare Teritorială, GECT, România-Ungaria, frontieră, integrare transfrontalieră

Introducere

Scopul cercetării

Scopul tezei de doctorat constă în investigarea impactului pe care cele patru Grupări Europene de Cooperare Teritorială (GECT) îl au asupra dinamicii integrării transfrontaliere în zona de frontieră româno-maghiară. Această investigație implică o analiză exhaustivă a funcționării și influenței Grupărilor Europene de Cooperare Teritorială (GECT) active în această regiune de frontieră. În cadrul tezei, este examinat rolul lor în promovarea cooperării teritoriale europene și în facilitarea procesului de integrare transfrontalieră. Acest demers presupune identificarea domeniilor în care aceste entități acționează, evaluarea actorilor implicați și clarificarea obiectivelor pe care acestea le urmăresc.

Importanța temei de cercetare

Înființarea Uniunii Europene a reprezentat un moment semnificativ în istoria deschiderii frontierelor, având un impact considerabil asupra regiunilor de frontieră și a relațiilor dintre acestea. De la începuturi, cooperarea transfrontalieră a jucat un rol crucial în realizarea concretă a conceptului de Europa fără frontiere (Wassenberg 2023b, 2:17).

Implementarea unei Europe fără frontiere a început deja în 1957 odată cu desființarea taxelor vamale și a fost dusă mai departe cu proiectul Pieței Unice Europene, urmat de înființarea spațiului Schengen (Wassenberg 2023a, 1:16–23). În paralel, instituționalizarea cooperării transfrontaliere între actorii subnaționali a fost un pilon esențial al procesului de integrare europeană încă din anii 1950. La început, în lipsa unui instrument supranațional, colaborarea dintre actori implica fie încheierea unui acord interstatal, fie se baza pe înțelegeri neobligatorii. Chiar și în conformitate cu prevederile *Convenției-cadru de la Madrid* din 1980, actorii subnaționali erau încă împiedicați de mai mulți factori să se angajeze în cooperare directă. Mai mult, după lansarea inițiativei *Interreg* de către Comisia Europeană în 1990, cooperarea

transfrontalieră a fost integrată într-un sistem de guvernare la mai multe niveluri (Wassenberg 2023a, 1:16).

În anul 2006, Uniunea Europeană a introdus un instrument menit să remedieze această situație. *Regulamentul privind Grupările Europene de Cooperare Teritorială (GECT)* a permis o formă de cooperare directă și obligatorie din punct de vedere juridic, fundamentată pe o personalitate juridică comună. Acest regulament GECT a fost denumit primul temei juridic european pentru cooperarea teritorială (Nadalutti 2013, 760), deoarece a facilitat cooperarea transfrontalieră directă între o multitudine de actori.

În acest context, nu este de mirare că numărul de GECT-uri a înregistrat o creștere semnificativă începând din 2006. Totuși, această expansiune s-a desfășurat în mod neregulat în interiorul Uniunii Europene și, în special, în regiunea Europei Centrale și de Est.

O GECT poate fi instituită de către autoritățile locale, regionale sau naționale, inclusiv de alte organisme sau asociații, cu posibilitatea de a include și țări terțe în anumite condiții. GECT-urile beneficiază de personalitate juridică conform dreptului Uniunii Europene, iar deciziile luate de acestea devin obligatorii din punct de vedere juridic. Aceste entități au autonomie în gestionarea propriului buget, pot angaja personal și deține proprietăți, oferind astfel un cadru solid pentru cooperare și facilitând angajamente pe termen lung între parteneri. Prin urmare, acestea aduc cu sine numeroase avantaje: facilitează colaborarea între participanții din două sau mai multe țări la proiecte comune, fără necesitatea semnării unui acord bilateral, deschizând, astfel, noi oportunități pentru dialog și guvernare pe mai multe niveluri. De asemenea, contribuie semnificativ la reducerea birocrăției, facilitând accesul mai ușor la sursele de finanțare. GECT-urile pot, de asemenea, să acționeze în calitate de autorități de management pentru programele de cooperare sau părți ale acestora, consolidând astfel eficiența și coordonarea inițiativelor în cadrul acestor programe.

În acest context, contribuția GECT la promovarea dezvoltării armonioase a zonelor de frontieră și la consolidarea coeziunii economice, sociale și teritoriale devine din ce în ce mai valoroasă. Prin intermediul acestui instrument se sprijină procesele de integrare în regiunile frontaliere, contribuind la o Europă mai unită și mai solidară.

Din 2015, diverse crize din Europa au pus sub semnul întrebării ideea unei Europe fără frontiere. În pofida proceselor de *re-bordering* prin care au trecut unele țări europene ca urmare a evenimentelor geopolitice precum criza refugiaților din 2015, pandemia COVID-19 și invazia Ucrainei de către Rusia, continuarea și intensificarea cooperării transfrontaliere rămâne esențială pentru depășirea situației periferice, pentru dezvoltarea socio-economică a acestor regiuni și pentru consolidarea proceselor de coeziune.

Regiunea de est a Ungariei și cea de vest a României împart o graniță ce se întinde pe o lungime de 448 km între două frontiere triple: la sud, granița dintre România-Ungaria-Serbia, și la nord, între România-Ungaria-Ucraina. Din punct de vedere geografic, nu există nicio barieră naturală care să deconecteze cele două zone de frontieră. Trecerea frontierei este posibilă în 12 puncte rutiere și 5 coridoare feroviare, iar încă 10 puncte de trecere așteaptă aderarea României la Schengen (Wassenberg 2023a, 1:51–53). Regiunea de frontieră nu este definită legal și nici constituită instituțional. Definiția cea mai frecvent utilizată este cea oferită de programul *Interreg*, care delimitează regiunea de frontieră pe teritoriul celor 8 județe adiacente graniței: Satu Mare, Bihor, Arad și Timiș (România); Szabolcs-Szatmár-Bereg, Hajdú-Bihar, Békés și Csongrád-Csanád (Ungaria). Cele opt județe acoperă o suprafață de aproximativ 50.000 km² și cuprind un total de 4 milioane de locuitori.

Linia de frontieră nu a existat niciodată înainte de Tratatul de la Trianon din 1920. Datorită mișcării multiple a graniței, atât minoritatea maghiară este prezentă în România, cât și minoritatea română în Ungaria. Concentrarea teritorială a populației, tendințele demografice negative și caracteristicile economice arată că cele două părți ale graniței au provocări comune. În afară de reședințele de județ, ambele părți ale regiunii sunt în mare parte rurale, iar în ultimele decenii ambele s-au confruntat cu o scădere a populației din cauza migrației și a tendințelor negative de reproducere naturală. Mai mult, din punct de vedere al productivității economice, regiunile de graniță sunt substanțial sub media națională și a Uniunii Europene în ceea ce privește PIB-ul pe cap de locuitor (Wassenberg 2023a, 1:51–53).

În 2004, odată cu aderarea Ungariei la Uniunea Europeană, granița a devenit o frontieră externă a UE, ceea ce a redus permeabilitatea acesteia. Ulterior, în 2007, odată cu aderarea României la UE, granița a continuat să funcționeze ca frontieră internă a UE, dar a devenit și o frontieră externă a spațiului Schengen. Acest lucru implică absența controlului vamal și

eliminarea dublei treceri a frontierei, însă controlul persoanelor rămâne încă în vigoare. În această perspectivă, rolul tradițional al frontierei naționale se diminuează parțial, însă regiunea respectivă nu poate fi considerată parte a Europei fără frontiere. Acest regim de frontieră – tranzitoriu – conferă o dimensiune specială relațiilor transfrontaliere și cooperării, subliniind în același timp importanța acestei forme instituționalizate de colaborare – GECT – care este capabilă să înlăture numeroase bariere care provin din această stare interimară.

Obiective și întrebări de cercetare

Pornind de la aceste constatări, s-a formulat următoarea ipoteză centrală: înființarea instrumentului *Grupării Europene de Cooperare Teritorială* (GECT) în 2006 a contribuit la crearea unui cadru propice pentru stimularea dinamicii integrării în regiunile de frontieră. În aceste condiții se pune întrebarea: *Cum contribuie GECT-urile constituite de-a lungul frontierei dintre România și Ungaria la modelarea procesului de integrare transfrontalieră?*

Astfel, în cadrul tezei de doctorat investigăm care este rolul exercitat de cele patru *Grupări Europene de Cooperare Teritorială* (GECT) asupra dinamicii integrării transfrontaliere în zona de frontieră româno-maghiară. Acest scop principal este susținut de obiectivele secundare prin intermediul cărora se realizează o abordare mai detaliată și comprehensivă a temei.

<p>Scopul cercetării: Investigarea rolului exercitat de cele patru <i>Grupări Europene de Cooperare Teritorială</i> (GECT) asupra dinamicii integrării transfrontaliere în zona de frontieră româno-maghiară.</p>	<p>Întrebare de cercetare: Care este rolul celor patru <i>Grupări Europene de Cooperare Teritorială</i> (GECT) de-a lungul frontierei româno-maghiară în dinamica integrării transfrontaliere?</p>
<p>Obiective de cercetare</p>	<p>Întrebări secundare</p>
<p>Capitolul I. – <i>Fundamentarea cercetării</i></p>	
<p>1.</p>	<p>Investigarea detaliată a evoluției conceptului de frontieră în cadrul studiilor geopolitice.</p> <p>Cum au conturat gânditorii școlilor geopolitice conceptul de frontieră?</p>

2.	Examinarea critică a argumentelor și bazelor teoretice ale paradigmelor integrării europene.	Care dintre teoriile integrării europene furnizează o logică funcțională și relevantă pentru explicarea și înțelegerea procesului de cooperare transfrontalieră în contextul Uniunii Europene?
<i>Capitolul II. – Interpretarea conceptelor de bază</i>		
1.	Clarificarea conceptelor cheie asociate cooperării transfrontaliere, utilizând literatura de specialitate.	Care sunt principalele concepte asociate cooperării transfrontaliere identificate în literatura de specialitate și cum sunt acestea definite în diferite contexte teoretice?
2.	Investigarea modului în care aceste concepte se influențează reciproc în vederea formării unui cadru teoretic coerent.	Cum interacționează conceptele-cheie asociate cooperării transfrontaliere între ele?
<i>Capitolul III. – Grupările europene de cooperare teritorială (GECT) de-a lungul frontierei româno-maghiare</i>		
1.	Analiza evoluției și diferențelor legislative privind <i>Grupările Europene de Cooperare Teritorială (GECT)</i> între România și Ungaria.	Ce este o <i>Grupare Europeană de Cooperare Transfrontalieră (GECT)</i> și care au fost factorii care au determinat necesitatea creării acestui instrument la nivelul Uniunii Europene?
2.	Analiza multidimensională a <i>Grupărilor Europene de Cooperare Teritorială (GECT)</i> de-a lungul frontierei dintre România și Ungaria.	Care sunt caracteristicile <i>Grupărilor Europene de Cooperare Transfrontalieră (GECT)</i> de-a lungul frontierei româno-maghiare?
<i>Capitolul IV. – Analiza multidimensională a Grupărilor Europene de Cooperare Teritorială de-a lungul frontierei româno-maghiare</i>		

1.	Identificarea și analiza domeniilor specifice în care GECT desfășoară activități în zona de frontieră româno-maghiară.	Care sunt domeniile specifice în care GECT au desfășurat activități în zona de frontieră româno-maghiară și cum au influențat acestea dezvoltarea socio-economică a regiunii?
2.	Analiza impactului <i>Grupărilor Europene de Cooperare Teritorială</i> (GECT) asupra consolidării relațiilor și colaborării între entitățile de diferite niveluri implicate în procesul de integrare transfrontalieră în zona româno-maghiară.	În ce măsură GECT-urile româno-maghiare au reușit să promoveze colaborarea efectivă între diferitele niveluri de guvernare și să contribuie la procesul de coeziune și integrare în regiunile transfrontaliere?

Capitolul I, intitulat *Fundamentarea cercetării*, explorează două întrebări cheie. În primul rând, cercetarea caută să dezvăluie *cum au configurat gânditorii școlilor geopolitice conceptul de frontieră*. În al doilea rând, se dorește găsirea unui răspuns în ceea ce privește *care dintre teoriile integrării europene furnizează o logică funcțională și relevantă pentru explicarea și înțelegerea procesului de cooperare transfrontalieră în contextul Uniunii Europene*. Pentru a găsi răspunsurile la aceste întrebări, primul capitol realizează o intersecție complexă între două domenii de studiu aparent distincte.

Conceptul de frontieră în cadrul geopoliticii reprezintă un domeniu crucial de studiu ce examinează dinamica și semnificația granițelor între state. Frontierele reprezintă un subiect tehnic în relațiile internaționale, fiind un element constitutiv al statelor. Astfel, studiul frontierelor în geopolitică explorează modul în care acestea sunt percepute și gestionate de către state, precum și impactul lor asupra securității, stabilității și dezvoltării lor. De exemplu, în concepțiunea lui Ratzel, frontiera influențează măsura puterii statelor și despart nu doar două state, ci și două zone de influență. Alți autori, precum Haushofer sau Maull, fac distincție între frontierele bune și frontierele rele pe baza diferitelor trăsături. Gânditorii școlii geopolitice

franceze, precum Ancel sau Lefebvre au pus un accent mai mare pe factorul uman, pe legătura dintre om și spațiu.

Începând din anii 1990, interesul pentru studiul frontierelor a crescut considerabil, evoluând către un domeniu interdisciplinar. În același timp, problematica frontierelor, deși strâns legată de procesul de integrare europeană, nu a fost inițial explorată în cadrul Studiilor Europene, domeniu care a fost preocupată mai degrabă cu teoretizarea procesului de integrare. În acest sens, integrarea europeană poate fi privită prin mai multe lentile teoretice: cele incluse în paradigma interguvernamentală, cum ar fi interguvernamentalismul convențional și interguvernamentalismul liberal, care sunt preocupate în a menține și respecta suveranitatea statelor, și cele aparținând paradigmei supranaționale, și anume federalismul și funcționalismul, prin intermediul cărora are loc un transfer de competențe de la un nivel național către un nivel superior. Totuși, abordările tradiționale au devenit insuficiente pentru a explica complexitatea Uniunii Europene, ceea ce a condus la adoptarea unor paradigme mai integrate, cum ar fi *teoria guvernării pe mai multe niveluri* (MLG).

Având în vedere că, cooperarea transfrontalieră se bazează pe colaborare verticală și orizontală strânsă, aceasta este considerată un exemplu al MLG. De aceea, *Grupările Europene de Cooperare Teritorială* (GECT) pot fi privite ca exemple concrete ale aplicării principiilor guvernării pe mai multe niveluri în regiunile transfrontaliere. Astfel, se conturează răspunsurile la cele două întrebări de cercetare.

Capitolul II, intitulat *Interpretarea conceptelor de bază*, se concentrează pe investigarea a două întrebări esențiale: *care sunt principalele concepte asociate cooperării transfrontaliere identificate în literatura de specialitate și cum sunt acestea definite în diferite contexte teoretice, respectiv, cum interacționează conceptele-cheie asociate cooperării transfrontaliere între ele.*

Prin analiza literaturii de specialitate, s-a constatat că principalele concepte asociate cooperării transfrontaliere sunt frontiera/granița, regiunea de frontieră și integrarea transfrontalieră. Între toate aceste elemente există o legătură intrinsecă. Cooperarea transfrontalieră poate fi privită atât ca un proces distinct, dar interconectat cu procesul de integrare, cât și ca o metodă prin care se realizează acest proces. Diferiți autori conceptualizează cooperarea transfrontalieră ca un proces linear, compus din mai multe etape. Legătura cooperării

transfrontaliere cu procesul de integrare constă, în consecvență, integrarea și spiritualizarea frontierelor reprezentând finalitatea procesului de cooperare.

În Capitolul III, se propune explorarea *Grupărilor Europene de Cooperare Teritorială* (GECT) în contextul frontierei româno-maghiare, abordând întrebări cheie precum: *ce este o Grupare Europeană de Cooperare Transfrontalieră (GECT) și care au fost factorii care au determinat necesitatea creării acestui instrument la nivelul Uniunii Europene, dar și care sunt caracteristicile Grupărilor Europene de Cooperare Transfrontalieră (GECT) de-a lungul frontierei româno-maghiare.*

Dezvoltarea cooperării transfrontaliere a reprezentat un interes constant încă din anii 1950, însă organizarea acesteia a fost mult timp ambiguă din punct de vedere juridic. Odată cu creșterea numărului de inițiative de cooperare transfrontalieră, diversitatea formelor de colaborare a devenit din ce în ce mai problematică. Această diversitate sporită a generat obstacole semnificative din punct de vedere legal și administrativ. Mai mult, lansată de Comisia Europeană în 1990, inițiativa Interreg a integrat cooperarea transfrontalieră într-un sistem de guvernare la mai multe niveluri. În 2006, Uniunea Europeană a introdus instrumentul GECT cu scopul de a remedia această problemă. Astfel, GECT reprezintă un răspuns la nevoia exprimată de numeroși actori, printre care Asociația Regiunilor de Frontieră Europene și Comitetul Regiunilor, de a dezvolta un cadru juridic pentru cooperarea transfrontalieră.

În analiza noastră, am identificat patru GECT-uri active în zona de frontieră româno-maghiară, care se implică în colaborări la nivel local și în domenii diverse. Două dintre acestea sunt GECT-uri microregionale, cu teritorii continue, care își asumă un rol antreprenorial în regiune, în timp ce celelalte două sunt GECT-uri intermunicipale, cu teritorii discontinue, care acționează mai mult ca vânători de subvenții.

Capitolul IV aduce în discuție o analiză multidimensională a *Grupărilor Europene de Cooperare Teritorială* de-a lungul frontierei româno-maghiare, concentrându-se asupra următoarelor întrebări: *care sunt domeniile specifice în care GECT au desfășurat activități în zona de frontieră româno-maghiară și cum au influențat acestea dezvoltarea socio-economică a regiunii, și în ce măsură GECT-urile româno-maghiare au reușit să promoveze colaborarea efectivă între diferitele niveluri de guvernare și să contribuie la procesul de coeziune și integrare în regiunile transfrontaliere.*

Această analiză și-a propus să evalueze contribuția GECT-urilor la procesul de integrare transfrontalieră prin investigarea domeniilor de activitate, identificarea actorilor implicați și clarificarea obiectivelor urmărite. Concluziile noastre relevă o varietate semnificativă în ceea ce privește GECT-urile analizate, fiecare manifestând ritmuri și direcții de dezvoltare distincte. De asemenea, analiza evidențiază unele succese în consolidarea comunităților prin intermediul proiectelor și inițiativelor diverse, însă subliniază și necesitatea unei abordări mai echilibrate și cuprinzătoare pentru a acoperi toate aspectele esențiale ale dezvoltării regionale.

În ansamblu, GECT-urile din zona de frontieră româno-maghiară par să se confrunte cu provocări în implementarea unei guvernări multi-nivel eficiente. Cooperarea transfrontalieră la această frontieră rămâne în mare parte limitată la implicarea autorităților locale, fără a ajunge încă la un stadiu în care cetățenii, organizațiile societății civile și alte părți interesate să fie activ implicate. Prin analiza distribuției tematice a proiectelor, se remarcă o predominanță a celor din sfera culturii în clasament. În urma analizei a devenit evident că grupările implicate nu au reușit încă să se afirme ca actori cheie în dezvoltarea regiunilor lor respective.

Motivarea alegerii și contribuția temei și de cercetare

Alegerea acestei teme a fost determinată atât de considerații profesionale, cât și personale. Având rădăcini în această regiune, înțeleg situația și particularitățile acesteia nu doar la nivel teoretic, ci beneficiez și de avantajul cunoașterii practice a contextului local. De asemenea, cunoașterea ambelor limbi, română și maghiară, facilitează cercetarea și sunt cruciale pentru obținerea unei înțelegeri complete a literaturii de specialitate din ambele părți.

Prin focalizarea asupra GECT într-un context specific, cum este cel româno-maghiar, un subiect relativ mai puțin explorat în contextul românesc, și luând în considerare atât aspectele conceptuale, cât și cele empirice, această teză aduce o contribuție semnificativă la literatura existentă privind cooperarea și integrarea teritorială substatală. Această abordare comprehensivă aduce în prim-plan nu doar aspectele teoretice, ci și realitățile practice ale cooperării transfrontaliere, contribuind astfel la o înțelegere mai profundă a dinamicii și potențialului acestui instrument în promovarea integrării și coeziunii teritoriale în contextul specific al regiunii de frontieră româno-maghiară.

Explorarea evoluției și schimbării frontierelor de stat și a regiunilor de frontieră a devenit o temă de cercetare extrem de populară în ultimele decenii, iar problemele legate de frontiere și relațiile transfrontaliere au atras atenția a numeroși autori. Majoritatea cercetătorilor conștientizează complexitatea frontierelor, ceea ce impune nevoia unei abordări cuprinzătoare în procesul de cercetare. Prin urmare, majoritatea lucrărilor științifice care analizează procesele transfrontaliere au o natură interdisciplinară (Paasi 2011, 12). Autorii implicați în această sferă variază de la geografi, istorici, economiști, antropologi și etnologi, până la avocați sau chiar psihologi. Semnificativ pentru natura interdisciplinară a cercetării este faptul că pentru realizarea prezentei cercetări au fost folosite resursele bibliotecilor specializate din diverse domenii, cum ar fi Studii Europene, Geografie și Drept.

Cu toate că în ultimele decenii au fost realizate numeroase studii asupra regiunii de frontieră româno-maghiare, cercetarea prezentă oferă o perspectivă nouă, deoarece majoritatea studiilor existente se concentrează, în mod specific, asupra unor subregiuni ale frontierei. Putem spune că există puține lucrări cuprinzătoare și actuale care analizează procesele de cooperare și integrare din regiunea de frontieră româno-maghiară, în special rolul semnificativ jucat de *Grupările Europene de Cooperare Teritorială* (GECT). Prin urmare, cercetarea de față prezintă și analizează, pentru prima dată în cadrul unui studiu cuprinzător, cele patru *Grupări Europene de Cooperare Teritorială* (GECT) din regiunea de frontieră româno-maghiară, furnizând informații actuale. Astfel, cercetarea prezentă are un potențial practic semnificativ, și sper că poate oferi sprijin celor implicați în planificarea și implementarea programelor și proiectelor de dezvoltare transfrontalieră, ajutându-i să înțeleagă fundamentul teoretic al proceselor teritoriale din zonele de frontieră.

Metodologie

Metodologia cercetării desemnează un sistem de principii și norme de organizare a cercetării. Există două abordări metodologice generale în științele sociale: cantitativă și calitativă (Miller și Brewer 2003, 192). Analiza calitativă implică o evaluare non-numerică a datelor și a informațiilor, în timp ce analiza cantitativă se concentrează pe măsurarea numerică a aspectelor cercetate (Babbie 2021, 25). Abordarea calitativă, în loc să condenseze informațiile, urmărește să construiască înțelegerea prin profunzime (Miller și Brewer 2003, 193). Pe cealaltă parte, însă, cuantificarea face adesea observațiile noastre mai explicite (Babbie 2021, 25). Ambele abordări aduc contribuții semnificative la dezvoltarea cunoașterii. Deși este important și adecvat să facem distincția între cercetarea calitativă și cantitativă, o înțelegere completă a unui subiect necesită adesea ambele tehnici (Babbie 2021, 25).

În analiza noastră, ne-am propus să evaluăm calitatea cooperării în raport cu aspectele cantitative, în scopul determinării gradului de impact al grupărilor în procesul de recuperare și revigorare a zonelor de frontieră. Prin urmare, abordarea noastră este mixtă, combinând atât elemente calitative, cât și cantitative.

Metode de cercetare utilizate

1. Analiza de document

În cadrul cercetării noastre, ne-am concentrat pe colectarea și analiza documentelor relevante pentru cele patru *Grupări Europene de Cooperare Teritorială* (GECT). Această activitate a culminat în crearea unei baze de date complete și cuprinzătoare, care este prezentată sub forma fișelor de lucru, detaliate în anexele 3-10 ale lucrării noastre. Datele incluse în această bază reprezintă rezultatul unui proces riguros de cercetare, care a implicat utilizarea unor surse variate. În procesul de analiză a documentelor, am parcurs mai multe etape esențiale:

În prima fază am efectuat o căutare amplă pentru identificarea documentelor relevante. Aceasta a implicat identificarea locurilor unde aceste documente pot fi găsite și modalitățile de obținere a lor. În mare parte, documentele necesare sunt de natură privată și sunt elaborate de cele patru grupări. O parte semnificativă dintre ele sunt disponibile online, mai ales în cazul GECT Banat-Triplex-Confinium și GECT Poarta Europa, fapt ce se reflectă și în sub-indicele lor de transparență. În același timp, există și documente care necesită obținerea lor direct de la

grupări, deoarece nu sunt publice, în special cele ale celorlalte două grupări, GECT Orașele Europene de Frontieră și GECT Construcția unui Viitor European Comun. Din păcate, aceste grupări nu s-au arătat foarte dispuse să colaboreze cu noi.

În plus, am consultat o serie de baze de date ale programelor de cooperare transfrontalieră, cum ar fi *huro-cbc.eu*, *interreg-ipa-husrb.com*, *interreg-rohu.eu*, și *huskroua-cbc.eu*. De asemenea, am accesat și pagina *keep.eu*, o platformă cuprinzătoare care adună informații despre toate proiectele finanțate din surse europene.

Mai mult, am obținut informații și din bazele de date ale entităților maghiare care administrează diverse fonduri destinate cooperării transfrontaliere, cum ar fi *Fondul Gábor Bethlen (bgazrt.hu)*. Aceste baze de date au fost esențiale pentru a accesa informații specifice legate de proiectele grupărilor, informații care nu pot fi găsite altundeva.

O altă resursă importantă este și baza de date a *Ministerului Afacerilor Externe și al Comerțului Exterior din Ungaria* care conține informații despre activitățile grupărilor cu participare maghiară. Accesul la această bază de date este rezultatul colaborării strânse și îndelungate cu CESCO, care ne-a pus la dispoziție această resursă care completează unele goluri în baza noastră de date.

Aceste surse sunt completate de diverse materiale de presă, articole din ziare care reflectă activitatea GECT-urilor, precum și paginile web ale grupărilor și instituțiilor publice.

În etapa de evaluare a documentelor, am efectuat o analiză meticuloasă a utilității acestora în contextul cercetării noastre, asigurându-ne că acestea furnizează informațiile necesare pentru a răspunde întrebărilor noastre de cercetare.

În urma evaluării, conform acestor criterii, am procedat la selectia documentelor relevante și utile pentru cercetarea noastră, eliminând documentele care nu corespundeau cerințelor și obiectivelor noastre. Această selecție a reprezentat un pas crucial în asigurarea calității și relevanței datelor pe care le-am utilizat în analiza noastră.

Pe baza acestora am construit baza noastră de date, care reprezintă sursa primară pentru analiza detaliată efectuată în capitolele III și IV ale lucrării. Această bază de date este

fundamentul analizei noastre și ne-a furnizat datele necesare pentru a investiga și a interpreta fenomenele și procesele relevante pentru cercetarea noastră.

Bryman face o distincție clară între documentele oficiale care provin de la stat și documentele oficiale care provin din surse private (Bryman 2012, 549–51). Documentele private sunt de obicei emise de firme sau persoane. În această categorie intră actele constitutive ale GECT (convenția și regulamentul), rapoartele financiare ale grupărilor, hotărârile adunării generale și procesele-verbale ale întâlnirilor, precum și strategiile elaborate de acestea, sau orice alt document care a fost creat de aceste entități.

În categoria documentelor oficiale intră orice document emis de către o autoritate, de obicei, a statului, dar nu numai. Există mai multe tipuri de documente oficiale, iar printre acestea se numără cele cu caracter normativ, precum legi, ordonanțe, hotărâri și regulamente. Aceste documente legislative sunt considerate surse primare de informații oficiale și conțin normele care reglementează diverse procese sau fenomene. Atunci când studiem un anumit fenomen este recomandat să începem prin a studia reglementările care guvernează respectivul domeniu.

În cazul nostru, cercetarea se fundamentează pe analiza legislației relevante pentru tema de cercetare, inclusiv hotărârile și regulamentele elaborate de actorii relevanți din Uniunea Europeană și cele două țări, România și Ungaria. Legislația referitoare la cooperarea teritorială europeană, cooperarea transfrontalieră și, respectiv, constituirea și funcționarea Grupărilor Europene de Cooperare Teritorială (GECT) este structurată pe două niveluri distincte: cadrul supranațional stabilește condițiile de bază, în timp ce cadrul național furnizează proceduri detaliate. La nivelul UE, *Regulamentul (CE) nr. 1082/2006 al Parlamentului European și al Consiliului din 5 iulie 2006 privind o grupare europeană de cooperare teritorială (GECT)*, și *Regulamentul (UE) nr. 1302/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 decembrie 2013 de modificare a Regulamentului (CE) nr. 1082/2006 privind o grupare europeană de cooperare teritorială (GECT) în ceea ce privește clarificarea, simplificarea și îmbunătățirea constituirii și funcționării unor astfel de grupări* constituie temeiul juridic european referitoare la GECT.

În România, *OUG nr. 127 din 12 noiembrie 2007 privind Gruparea europeană de cooperare teritorială și Ordonanța Guvernului 9/2015 pentru modificarea și completarea OUG 127/2007 privind Gruparea Europeană de Cooperare Teritorială*, iar în Ungaria *Legea XCIX.*

Din 2007 privind gruparea europeană de cooperare teritorială, Legea LXXV. Din 2014 privind gruparea europeană de cooperare teritorială, și Decretul Guvernului 485/2017. (XII.29) privind regulile detaliate ale procedurii de aprobare și înregistrare a grupării europene de cooperare teritorială reglementează constituirea și funcționarea acestora.

Trebuie remarcat că există și alte documente, fără forță legislativă, dar cu un impact semnificativ asupra contextului de reglementare a acestor fenomene. În această categorie intră diversele publicații și rapoarte ale Comisiei Europene, cum ar fi *Boosting growth and cohesion in EU border regions, 25 years of Interreg cooperation across and beyond borders, Easing legal and administrative obstacles in EU border regions, EU Cross-border cooperation survey, EU Border Regions: Living labs of European integration*, și multe altele, care oferă atât o înțelegere mai profundă a situației regiunilor transfrontaliere, cât și, adesea, noi date despre acestea.

De asemenea, nu trebuie neglijate documentele elaborate de alte instituții ale Uniunii Europene. De exemplu, Comitetul Regiunilor publică anual un raport de monitorizare a GECT-urilor din UE și emite rezoluții privind diversele propuneri legislative ale UE, cum ar fi *Rezoluția Comitetului Regiunilor referitoare la Carta privind guvernarea pe mai multe niveluri (2014/C 174/01)*, sau avizele referitoare la *Noile perspective pentru revizuirea regulamentului privind GECT (COTER-V-004)*, sau despre *Crearea unei culturi europene a guvernării pe mai multe niveluri: inițiative în continuarea Cărții albe a Comitetului Regiunilor (2012/C 113/12)*.

Statisticile joacă un rol fundamental în documentarea și prezentarea fenomenului studiat. O sursă crucială de date statistice pentru România este *Institutul Național de Statistică*, în timp ce pentru Ungaria este *Központi Statisztikai Hivatal* (Oficiul Central de Statistică), ambele oferind o gamă variată de informații statistice accesibile online. În plus, *Eurostat* reprezintă o altă resursă semnificativă în acest domeniu.

Utilizarea datelor statistice este esențială pentru crearea profilului fiecărei grupări. De exemplu, am calculat dimensiunea și populația rezidentă pentru fiecare dintre cele patru grupări, având în vedere că actele constitutive ale acestora menționează că aria geografică a fiecărei grupări reprezintă suprafața administrativă totală a tuturor membrilor, fără a furniza însă o definiție exactă a acestor date.

În afară de acestea, am utilizat și alte resurse documentare, cum ar fi documentele care reflectă rezultatele apelurilor pentru finanțare și documentele care evidențiază sumele alocate prin ajutorul acordat de Ministerul Afacerilor Externe și Comerțului Exterior al Ungariei.

2. *Studiu de caz*

Studiul de caz este o metodă de cercetare detaliată a unei entități individuale sau colective, utilizând o varietate de instrumente precum interviuri, chestionare, observații și analiza documentelor (Popa 2016, 16). În cadrul acestei cercetări, obiectul studiilor de caz îl reprezintă cele patru Grupări Europene de Cooperare Teritorială (GECT) din zona de frontieră dintre România și Ungaria. Studiile de caz sunt dedicate realizării unei descrieri detaliate a fiecărei grupări, precum și verificării ipotezei formulate anterior.

Metoda de analiză utilizată în cadrul studiilor de caz se bazează pe metodologia dezvoltată de Erika Törzsök și András Majoros în 2015, dar adaptată și actualizată la specificul cercetării noastre cu scopul de a măsura și evalua obiectiv și cantitativ starea și activitățile GECT-urilor. Indicele de Maturitate GECT, conceput de Törzsök și Majoros cu scopul de a analiza grupările de-a lungul frontierei dintre Ungaria și Slovacia, este un indicator complex bazat pe un sistem de criterii obiective, care poate fi utilizat pentru a măsura și evalua nivelul de dezvoltare al Grupărilor Europene de Cooperare Teritorială (GECT) și capacitatea acestora de a atinge obiectivele politice și strategice stabilite (Törzsök și Majoros 2016, 64). Acest sistem de criterii se bazează pe 4 dimensiuni și conține un total de 40 de indicatori cuantificabili. Cele patru dimensiuni distincte sunt reflectate în patru sub-indici:

- a. sub-indicele de transparență: măsoară gradul de accesibilitate al informațiilor despre grupare;
- b. sub-indicele de resurse: evaluează indicatorii cantitativi și calitativi legați de resursele financiare și de personal ale organizației;
- c. sub-indicele de dezvoltarea regională: analizează capacitatea organizației de a juca un rol semnificativ în dezvoltarea economico-socială a regiunii de frontieră;
- d. sub-indicele de satisfacția membrilor: cuantifică nivelul de satisfacție al membrilor grupării în ceea ce privește funcționarea organizației până în momentul cercetării.

Considerăm că această metodologie oferă oportunitatea de a analiza GECT-urile în mod sistematic și comparativ, bazându-se pe date măsurabile, eliminând subiectivitatea și preconcepțiile. Astfel, se asigură un nivel înalt de obiectivitate în evaluarea acestor grupări, contribuind la înțelegerea modului în care acestea își îndeplinesc obiectivele. Metodologia inițială a lui Törzsök și Majoros a fost actualizată pentru a se adapta cerințelor cercetării post-2020 și a fost ajustată pentru a se potrivi specificului contextului frontierei româno-maghiare. Cele patru dimensiuni au fost păstrate, dar indicatorii și metoda de calcul au fost modificate.

Pentru a evalua aspectele menționate, se utilizează mai mulți indicatori esențiali:

Sub-indice de transparență	Sub-indice de resurse	Sub-indice de dezvoltare regională
Pagină web Există o pagină web dedicată grupării?	Istoric activități Gruparea are cel puțin 5 ani de activitate?	Populația reprezentată Numărul populației din regiunea acoperită de grupare depășește 100.000 de locuitori?
Versiune în limba română/maghiară Există versiuni în limba română și maghiară ale paginii web?	Venituri Venitul total al grupării a crescut în comparație cu anul anterior, indiferent de sursa acestuia?	Mix de guvernare pe mai multe niveluri: Cooperare la nivel local Membrii grupării includ reprezentanți ai administrației publice locale?
Versiune în limba engleză Există o versiune în limba engleză?	Alte venituri În anul precedent, gruparea a obținut venituri din surse diferite de cotizațiile membrilor?	Mix de guvernare pe mai multe niveluri: cooperare la nivel de județ Membrii grupării includ reprezentanți ai administrației publice județene?
Acte constitutive Actele de constituire (acordul și statutul) pot fi accesate pe	Finanțări nerambursabile A beneficiat gruparea de finanțare nerambursabilă	Mix de guvernare pe mai multe niveluri: Cooperare la nivel de stat

site?	printr-un program transfrontalier în anul precedent?	Membrii grupării sunt reprezentanți ai autorităților la nivel național?
Decizii, procese verbale Pe site-ul grupării se găsesc documente care conțin copii ale deciziilor principale și proceselor-verbale desfășurate în ultimii trei ani?	Director Directorul grupării este angajat cu normă întreagă?	Strategia de dezvoltare Gruparea dispune de o strategie de dezvoltare?
Rapoarte financiare Rapoartele financiare anuale din ultimii 3 ani sunt disponibile pe pagina web?	Angajați Pe lângă director, gruparea dispune de cel puțin un angajat cu normă întreagă?	Strategia actuală Dacă da, a fost elaborată cu mai puțin de 3 ani în urmă?
Actualitate Este disponibilă pe pagina web a grupării cel puțin o știre recentă, publicată în ultimele 6 luni?	Cunoștințe de limba engleză Cel puțin unul dintre angajații grupării posedă cunoștințe de limba engleză la nivel conversațional?	Experiența în cooperarea transfrontalieră Gruparea a implementat cel puțin un proiect în cadrul programului Interreg RO-HU anterior?
Document strategic Dacă gruparea are o strategie, aceasta este publicată pe site?	Experiență în managementul proiectelor Cel puțin unul dintre angajații grupării are experiență în gestionarea proiectelor?	Participarea la consultarea programului CBC Gruparea a fost implicată în procesul de consultare pentru programul Interreg RO-HU actual?
Proiecte și inițiative Sunt disponibile pe pagina web a grupării informații esențiale despre proiecte, cum ar fi denumirea proiectului, scopul, codul, descrierea	Sediu Gruparea are propriul sediu?	Concept ITI Gruparea a elaborat deja cel puțin un concept de investiții teritoriale integrate (ITI)?

concisă și valoarea finanțării / sau cel puțin despre ultimul proiect?		
Platforme de socializare Gruparea este prezentă pe platformele de socializare, cel puțin pe Facebook?	Echipă de lucru În cadrul grupării există grupuri de lucru tematice constituite pentru atingerea obiectivelor de dezvoltare?	Realizare ITI Dacă da, a implementat deja cel puțin o investiție teritorială integrată (ITI)?

Sursă: cercetare proprie

Indicatorii aleși pentru a evalua gradul de satisfacție al membrilor sunt:

Sub-indice de satisfacție a membrilor	1	2	3	4	5
Consolidarea cooperării în domeniul mediului, naturii și prevenția dezastrelor					
Valorificarea oportunităților cooperării în turism					
Consolidarea cooperării în domeniile sociale și de sănătate					
Consolidarea cooperării educaționale și culturale					

Cooperare în cercetare și dezvoltare a capacităților					
Cooperare în domeniul dezvoltării transporturilor					
Consolidarea cooperării între organizațiile civile					
Consolidarea cooperării între IMM-uri					
Cooperare în industria agricolă și alimentară					
Cooperare în domeniul ocupării forței de muncă și al mobilității forței de muncă					

Sursă: cercetare proprie

c. Sondaj și interviu

Oportunitatea acordată de bursa de cercetare a permis realizarea unui sondaj și a mai multor interviuri în 2021. Este regretabil că, dat fiind contextul generat de pandemia COVID-19, nu am putut stabili o colaborare mai strânsă cu cele patru grupări, interacțiunile desfășurându-se în principal online. În 2023, am încercat să restabilim contactul cu aceste patru GECT-uri, dar, din

păcate, eforturile noastre nu au avut succes, întâmpinând aceeași situație pe care am întâlnit-o în repetate rânduri în timpul cercetării noastre. Se pare că grupările sunt mai dispuse să ofere sprijin pentru cei care reprezintă CESCO. Această absență de reacție indică, în mod evident, o reticență în ceea ce privește colaborarea cu alte entități sau persoane.

Cercetarea prin sondaj reprezintă o modalitate de observare frecvent utilizată în științele sociale (Babbie 2021, 250). În acest context, am efectuat un sondaj online în cadrul localităților membre GECT cu scopul de a obține informațiile relevante pentru analiza perspectivei membrilor. Astfel, alegerea eșantionului, respectiv a grupului de subiecți, s-a bazat pe un singur criteriu: apartenența la una dintre cele patru grupări.

Chestionarele Google Forms, disponibile atât în limba română, cât și în limba maghiară, au fost distribuite primăriilor a 123 de localități membre. Sondajul, desfășurat în perioada 15-31 martie 2021, a adunat răspunsuri de la 25 de membri, iar datele colectate au fost ulterior prelucrate.

În desfășurarea sondajului, am acordat o atenție deosebită respectării principiilor etice fundamentale. Toți participanții au fost informați cu privire la scopul sondajului și la modul în care vor fi prelucrate datele lor, exprimându-și consimțământul în mod voluntar.

Interviul, o metodă de cercetare care implică comunicarea directă cu subiecții (Babbie 2021, 268), a fost utilizat pentru a obține informații detaliate și subiective despre grupări. În perioada martie-aprilie 2021, am realizat interviuri structurate cu doi angajați ai GECT-urilor: doamna Tünde Tímea Csetnek, manager de proiect în cadrul GECT Poarta Europa, și domnul Attila Gajda din partea GECT Banat-Triplex Confinium. Întrebările au abordat aspecte semnificative precum motivele înființării GECT, circumstanțele și dificultățile întâlnite în procesul de înființare, impactul reglementărilor administrative și juridice, proiecte implementate, resurse disponibile, oportunități și obstacole viitoare, și potențialul grupării de a contribui la revitalizarea și dezvoltarea regiunilor de frontieră.

Din cele patru GECT-uri investigate, doar două, GECT Banat-Triplex Confinium și GECT Poarta Europa, au furnizat răspunsuri la întrebările noastre. În 2023, am retrimis solicitări către toate cele patru grupări în vederea actualizării informațiilor, însă niciuna dintre acestea nu a oferit un răspuns. În cursul aceluiași an, datorită unei strânse colaborări cu CESCO, am obținut

baza de date cu proiectele implementate sau gestionate de grupări a Ministerului Afacerilor Externe și Comerțului Extern din Ungaria.

Metoda de calcul

Utilizând metodele de cercetare enumerate, am calculat sub-indicii și, prin extensie, *Indicele de Maturitate* al GECT-urilor. Pentru primii trei sub-indici, fiecare răspuns afirmativ a fost evaluat cu 0,5 puncte, în timp ce fiecare răspuns negativ sau necunoscut a primit 0 puncte. În cazul sub-indicelui satisfacției membrilor, fiecare răspuns a fost evaluat cu 0,1 punct. Astfel, fiecare sub-indice poate atinge un scor maxim de 5 puncte. Primii trei sub-indici se bazează pe surse secundare și informații obținute în timpul interviurilor, în timp ce ultimul sub-indice se bazează în întregime pe răspunsurile oferite în chestionare.

În cercetarea noastră, am ales să ponderăm sub-indicii în felul următor: sub-indicele de transparență și sub-indicele de satisfacție a membrilor - 20%-20%, sub-indicele de resurse și sub-indicele de dezvoltare regională - 30%-30%. Am ales să nu acordăm o pondere egală sub-indicilor, deoarece obiectivul central al cercetării noastre este să evaluăm în ce măsură *Grupările Europene de Cooperare Teritorială* (GECT) de-a lungul frontierei româno-maghiare au contribuit la revitalizarea regiunii de frontieră. Prin urmare, am acordat o atenție mai mare sub-indicelui dezvoltării regionale, deoarece considerăm că este esențial să înțelegem impactul acestor grupări asupra dezvoltării economice și sociale a regiunii respective. În același timp, considerăm că resursele unui GECT influențează fără îndoială capacitatea acestuia de a dezvolta regiunea. Astfel, sub-indicele resurselor a fost ponderat în aceeași măsură cu sub-indicele dezvoltării regionale pentru a reflecta importanța acestui aspect. În ceea ce privește sub-indicele de transparență și sub-indicele satisfacției membrilor, am ales să nu facem distincție între aceștia, deoarece considerăm că ambele aspecte sunt la fel de importante. Evaluarea externă (publică) a grupărilor, precum și perspectiva internă (a membrilor) oferă o imagine cuprinzătoare a eficacității și impactului acestor GECT-uri, ceea ce completează în mod semnificativ analiza noastră.

Concluzii

Scopul propus al tezei a fost de a investiga rolul exercitat de cele patru *Grupări Europene de Cooperare Teritorială* (GECT) asupra dinamicii integrării transfrontaliere în zona de frontieră româno-maghiară. Acest demers a vizat evaluarea contribuției grupărilor la procesul de integrare transfrontalieră, investigarea domeniilor în care acestea acționează, identificarea actorilor implicați, precum și clarificarea obiectivelor pe care le urmăresc în cadrul procesului de integrare transfrontalieră.

Analiza relevă câteva succese în consolidarea comunităților prin intermediul proiectelor și diverselor inițiative, dar subliniază și nevoia de o abordare echilibrată și mai amplă pentru a acoperi toate aspectele esențiale ale dezvoltării regionale.

Perioada 2007-2013 a marcat o etapă semnificativă în evoluția cooperării transfrontaliere, evidențiind mai multe momente cheie remarcabile. Acest interval a coincis cu lansarea noului cadru financiar multianual, reprezentând o premieră deosebită, deoarece a fost prima inițiativă comprehensivă la care cele două țări, Ungaria și România, au putut participa în formulă completă. În același timp, această perioadă a însemnat și debutul *Grupărilor Europene de Cooperare Teritorială* ca beneficiari eligibili în cadrul programelor *Interreg*. Grupările, având o structură unică, personalitate juridică și buget propriu, reprezintă entități cu potențial sporit de eficiență în utilizarea surselor de finanțare. De exemplu, GECT, ca organism singular, îndeplinește criteriul parteneriatului, eliminând necesitatea implicării unor parteneri suplimentari pentru îndeplinirea criteriului partenerului transfrontalier.

Cu toate că Programele de Cooperare România-Ungaria au recunoscut GECT ca beneficiari eligibili încă de la început, din 2007, pare că aceste entități nu au valorificat pe deplin această oportunitate. După cum reiese din analiză, activitățile grupărilor sunt acoperite doar parțial de proiectele la care participă în calitate de beneficiari sau parteneri direcți. Există o proporție relativ mare de proiecte în care aceștia nu sunt implicați ca beneficiari, ci ca manageri externi care sprijină implementarea. Se poate afirma că, până în prezent, GECT-urile au funcționat predominant ca entități de consultanță și facilitatori pentru accesarea de fonduri nerambursabile, oferind asistență membrilor lor în elaborarea proiectelor, completarea documentațiilor specifice, implementarea proiectelor și consilierea privind oportunitățile de

finanțare. Această abordare poate avea diverse explicații, dar una notabilă, derivată din analiza resurselor financiare ale grupărilor, indică faptul că această modalitate reprezintă o oportunitate de a-și diversifica veniturile.

În ansamblu, veniturile GECT-urilor sunt în mare parte constituite din finanțări, în principal din programele de cooperare transfrontalieră, dar și alte finanțări publice și contribuțiile membrilor. În același timp, contribuția activităților comerciale la veniturile generale este relativ mică, astfel încât acest aspect ar putea constitui o explicație. În timpul perioadei analizate, grupările și-au asigurat, în mare parte, supraviețuirea grație finanțărilor oferite de Ministerul Afacerilor Externe și Comerțului Extern din Ungaria. Deși GECT Banat-Triplex Confinium și GECT Poarta Europa au înregistrat o creștere a veniturilor provenite din alte surse, acestea nu sunt încă suficiente pentru a le permite să funcționeze independent. În ceea ce privește GECT Orașele Europene de Frontieră și GECT Construcția unui Viitor European Comun, aceste entități au supraviețuit exclusiv prin intermediul sprijinului financiar acordat de minister, iar în cazul lor nu se pot identifica alte surse de venit în lipsa informațiilor detaliate. Este evident că, în actualul context financiar, această dependență reprezintă o vulnerabilitate majoră, subliniind necesitatea unei diversificări a surselor de finanțare. După cum am identificat în Capitolul III, GECT Orașele Europene de frontieră și GECT Construcția unui Viitor European Comun au doar rolul de „vânători de subvenții”, în timp ce celelalte două grupări se încadrează în tipul „Antreprenor”.

Cu toate acestea, se observă o diferență de abordare între cele două GECT-uri de succes. În timp ce GECT Banat-Triplex Confinium a beneficiat financiar, primind o parte din bugetul proiectelor (între 0.5% și 57% din valoarea totală), GECT Poarta Europa a furnizat aceleași servicii în mod voluntar, beneficiarii principali fiind membrii grupării și alte organizații active din zona sa. Această alegere rămâne o decizie intrigantă.

O altă explicație relevantă în analiză constă în sinergia strânsă dintre aceste entități și administrațiile locale. Analizând atât resursele cât și activitățile acestor grupări, devine evident faptul că toate funcționează în cadrul primăriilor unde își au sediul. Adesea, directorul GECT este și primarul localității, iar sediul grupării se află în incinta acestor primării. Analizând adresele și datele de contact ale acestor entități, se constată o coincidență notabilă. Examineate pe rețelele de socializare, activitățile grupărilor subliniază dificultatea separării lor de administrația locală. Astfel, aceste grupări funcționează practic ca niște birouri de elaborare și implementare de

proiecte. Totuși, aspectul pozitiv constă în faptul că acestea nu se limitează la localitatea de sediu, oferindu-și serviciile și altor membrii din zonă.

Procentul de proiecte gestionate de către GECT-uri în calitate de non-parteneri ai proiectului a rămas în mare parte constant în ultimii ani, ceea ce indică o cerere continuă pentru acest tip de servicii, fiind apreciată de membrii grupărilor și în cadrul sondajului (Capitolul III). Totuși, în ciuda tendințelor favorabile, rata ridicată de respingere a proiectelor sugerează și faptul că grupările au nevoie în continuare de sprijin direct sau indirect pentru pregătirea propunerilor.

Dacă defalcăm sursele de finanțare ale proiectelor, obținem o imagine diversă: regăsim proiecte implementate în cadrul programelor *Interreg*, dar și proiecte finanțate din alte surse naționale și internaționale și programe operaționale naționale.

Există mai multe programe naționale în Ungaria care promovează cooperarea culturală între Ungaria și comunitățile maghiare din România. Aceste programe de finanțare facilitează colaborarea transfrontalieră, însă există restricții în ceea ce privește eligibilitatea, acestea fiind orientate în principal către membrii comunității maghiare. Cea mai mare parte a fondurilor este alocată de către Fondul Gábor Bethlen, care are ca obiectiv protejarea patrimoniului cultural maghiar prezent în România (Wassenberg 2023a, 1:141).

Dacă analizăm distribuția tematică a proiectelor, remarcăm o dominanță a celor din sfera culturii în clasament. În cadrul analizei noastre, am categorisit proiectele pe baza descrierilor lor tematice, facilitând astfel o înțelegere mai detaliată a diversității și a contribuțiilor fiecărui proiect în parte.

GECT-urile analizate prezintă o varietate semnificativă, manifestând ritmuri și direcții de dezvoltare distincte. În contrast cu secțiunea de graniță maghiară-slovacă, unde disparitățile de dezvoltare economică între zonele de vest și est se reflectă în activitatea și performanțele GECT-urilor (Törzsök și Majoros 2015, 73), axa de dezvoltare sud-nord a frontierei româno-maghiare nu se reflectă în succesul GECT-urilor. Mai mult, GECT-ul cel mai prosper este localizat în partea de nord a acestei secțiuni de frontieră, în timp ce una dintre cele două GECT-uri „adormite” se află în partea de sud.

GECT-urile Orașele Europene de frontieră și Construcția unui Viitor European Comun nu au generat până acum rezultate semnificative. GECT-ul cel mai nordic a luat naștere în urma unei colaborări anterioare între orașele înfrățite. Cu toate că inițial fondatorii aveau în vedere aderarea

unui membru ucrainean, întârzierea procedurii de constituire a determinat ca gruparea să fie formată, în cele din urmă, cu doi membri. Chiar dacă GECT-ul ar fi putut avea un impact important în integrarea europeană a Ucrainei, pare că nu a jucat încă un rol semnificativ. GECT ar trebui să fie, teoretic, un catalizator pentru regiunile periferice și cu performanțe economice scăzute, dar succesul său nu pare să fie influențat semnificativ de relațiile de lungă durată dintre cele două orașe. Deși, datorită naturii sale, GECT ar putea fi mai eficientă în utilizarea resurselor CBC, cooperarea dintre cele două orașe se desfășoară în continuare preponderent în cadrul relației de înfrățire.

În cazul GECT Construcția unui Viitor European Comun, intențiile fondatorilor nu sunt clare din lipsa informațiilor disponibile. Deși continuarea dezvoltării turismului bisericesc în județele Békés și Arad, dezvoltarea unui centru de formare și conștientizare a ciclismului, creșterea standardelor regionale de sănătate transfrontaliere în județele Békés și Arad se află între obiectivele declarate ale așezărilor membre (GECT Construcția unui Viitor European Comun 2024), lipsa unei activități semnificative a împiedicat atingerea acestor scopuri până în prezent. Imponderabilitatea actuală a grupării în dezvoltarea regiunii reprezintă, cu siguranță, o oportunitate ratată.

În prezent, nu este încă clar care ar putea fi rolul efectiv al acestor două GECT-uri în dezvoltarea socio-economică a zonelor de frontieră afectate în deceniile următoare. Dacă activitatea lor nu va cunoaște o creștere semnificativă, posibilitatea dizolvării acestor grupări nu poate fi exclusă.

În ceea ce privește rezultatele dar și potențialul lor, există diferențe semnificative între cele două entități anterioare și GECT Banat-Triplex Confinium și Poarta Europa. Cele două GECT-uri antreprenoriale, de nivel microregional, se remarcă printr-un nivel mai ridicat de maturitate în regiunea de frontieră, acest lucru explicându-se prin rolul semnificativ pe care deja îl au în dezvoltarea regională. Scopurile bine definite ale GECT-urilor sunt concentrate pe dezvoltarea regiunilor pe care le acoperă, având în vedere aspecte precum dezvoltarea economică, sporirea competitivității, protejarea mediului, susținerea aspectelor culturale, precum și avansarea în domeniile educației și capacității.

Cu toate acestea, realizarea obiectivelor ambițioase este un proces pe termen lung, necesitând pași consecutivi și bine planificați. Proiectele anterioare ale acestora s-au concentrat

în principal pe investiții infrastructurale sporadice, dezvoltarea și consolidarea rețelelor dintre IMM-uri, construirea de relații culturale și îmbunătățirea calității serviciilor publice. Perspectivele lor pentru viitor devin mai promițătoare dacă continuă să-și consolideze astfel de activități, putând astfel să își asume, într-o etapă ulterioară, un rol de intermediar, sau în prestarea de servicii publice, impunându-se mai profund în deciziile de dezvoltare pentru regiunea de frontieră. Cu toate acestea, această evoluție necesită un angajament sporit din partea fiecărui membru. Desigur, indicii lor de maturitate peste medie se datorează în primul rând potențialului lor semnificativ de dezvoltare regională și resurse.

GECT trebuie perceput ca un „instrument pentru guvernare teritorială integrată, (pe mai multe niveluri) în regiuni compacte, despărțite de frontiere”, arată Programul de Cooperare Transfrontalieră Ungaria-România 2007-2013. Cu toate că instrumentul GECT permite colaborarea simultană a autorităților locale, județene și de stat, GECT-urile care activează în zona de frontieră româno-maghiară implementează în principal cooperarea la nivel local. Această situație pare surprinzătoare în contextul în care, după schimbarea regimului, inițiatorii principali ai relațiilor de cooperare transfrontalieră au fost orașele mai mari, precum Debrecen-Oradea, Szeged-Timișoara etc. (Baranyi, 2005: 25). Mai târziu, au fost create euroregiuni și colaborări la nivel județean, cum ar fi Hajdú-Bihar-Bihar și Euroregiunea DKMT. Totuși, în prezent, orașele mari par să fie mai puțin active în cadrul GECT-urilor. Singura excepție, GECT Orașele Europene de Frontieră, nu face decât să confirme regula. O constatare tristă a cercetării actuale este că, în ciuda potențialului extins de colaborare, GECT-urile în cauză nu reușesc să implementeze o guvernare eficientă pe multiple niveluri.

Concentrarea preponderentă la nivel local poate crea o perspectivă focalizată asupra nevoilor și preocupărilor comunităților la nivel mic, facilitând luarea deciziilor în contextul specific al acestor localități. Deși contribuția la guvernarea multi-nivel poate fi mai restrânsă decât în cazul unui format care implică niveluri multiple de guvernare, autoritățile locale pot juca un rol vital în asigurarea reprezentării adecvate a intereselor locale și în facilitarea unei guvernări mai apropiate de nevoile comunităților de frontieră.

Cu toate acestea, absența reprezentanților la nivel județean și național poate limita capacitatea grupării de a aborda chestiuni de importanță extinsă și de a influența politici și inițiative regionale de amploare. Această constatare sugerează posibile oportunități pentru

extinderea rețelei de parteneriate, astfel încât grupările să poată acoperi mai bine diversele niveluri ale guvernării și să își sporească influența asupra proceselor de dezvoltare la nivel regional și național.

Astfel, cooperarea transfrontalieră la frontiera româno-maghiară rămâne în mare parte limitată la implicarea autorităților locale, neajungând încă la un stadiu în care cetățenii, organizațiile societății civile și alte părți interesate să fie activ implicate. Ar fi oportun și benefic să se extindă implicarea altor actori, precum organizații neguvernamentale, universități și institute de cercetare, fie ca membri ai colaborărilor, fie ca parteneri. În această regiune, există universități active în domeniul științelor de frontieră (la Debrecen, Szeged, Oradea sau Timișoara), iar implicarea camerelor agricole sau a altor organizații ar putea consolida activitățile asociate agriculturii desfășurate de asociații, organizații de management turistic sau inițiative comunitare. De asemenea, instituțiile de pe piața muncii la nivel județean ar putea aduce un aport semnificativ.

GECT-urile care activează în zona de frontieră româno-maghiară întâmpină dificultăți și în atragerea membrilor din țări terțe. În acest sens, ele sunt complet dependente de decizia sau indecizia autorităților centrale. Membrii observatori sârbi al Banat-Triplex Confinium, de exemplu, nu pot participa la activitățile grupării ca membri cu drepturi depline fără acordul autorităților centrale din Serbia. Pentru remedierea acestei situații, există două opțiuni: adoptarea și implementarea legislației GECT sau încheierea de acorduri bilaterale cu statele membre UE vecine privind înființarea și funcționarea GECT-urilor (CESCI Balkans, 2017: 3-4). Până în prezent, nu s-au înregistrat progrese în niciuna dintre direcții, iar gruparea continuă să depindă de voința Serbiei. Similar, inițial Orașele Europene de Frontieră ar fi trebuit să includă și orașul Berehove din Ucraina, dar aceasta nu s-a întâmplat din cauza lipsei acordului autorităților centrale române. În contrast, GECT Tisa oferă un exemplu pozitiv prin reușita sa de a înființa prima grupare cu un membru ucrainean în 2015. Acest succes ar fi putut servi ca model pentru alte GECT-uri, inclusiv pentru integrarea orașului Berehove.

În concluzie, există oportunități semnificative de îmbunătățire a funcționării GECT-urilor prin implicarea activă a unei varietăți mai mari de actori, atât pe orizontală, cât și pe verticală. În ansamblu, GECT-urile din zona de frontieră româno-maghiară par să se confrunte cu provocări

în implementarea unei guvernări multi-nivel eficiente și trebuie să ia în considerare ajustări în structurile și practicile lor pentru a realiza potențialul maxim al colaborării transfrontaliere.

Regretabil este faptul că, în ansamblu, GECT-urile au înregistrat o performanță mai slabă în comparație cu anul 2016, acest lucru fiind generat în principal de nivelul scăzut de satisfacție al membrilor. De asemenea, constatăm cu regret că GECT-urile existente până acum nu au reușit să exercite o influență semnificativă în catalizarea colaborărilor la frontiera româno-maghiară, având un impact limitat asupra programelor *Interreg* relevante. Această situație ar putea fi îmbunătățită semnificativ prin crearea unei noi grupări care să implice atât entități ale administrației publice, cel puțin de la nivel local și județean, din cele patru județe, cât și actori ai sectorului civil, având, astfel, competențe mai bine adaptate la provocările cu care se înfruntă grupările existente în prezent.

Având în vedere aceste aspecte, se poate constata că nivelul de integrare transfrontalieră în regiunea de frontieră dintre România și Ungaria se află încă într-o fază incipientă. Utilizând tipologia prezentată în Capitolul II, putem observa o tendință către o integrare cu accent pe frontiere, în care frontiera devine elementul central în jurul căruia actorii locali se angajează în procese colaborative. Totuși, această cooperare este sporadică, acoperind doar teritorii mici și bine delimitate și implicând doar actori locali. Grupările implicate nu au reușit încă să se consolideze ca actori cheie ai dezvoltării în regiunile lor respective. Cu câteva excepții notabile, relevanța transfrontalieră a activităților lor este limitată și de scurtă durată. Această constatare oferă noi direcții pentru cercetare, deschizând calea către explorarea mai profundă și mai detaliată a factorilor care îngreunează procesul de integrare transfrontalieră în regiunea respectivă.

Referințe

1. Babbie, Earl. 2021. *The Practice of Social Research*. 15-lea ed. Boston: Cengage Learning.
2. Bryman, Alan. 2012. *Social Research Methods*. 4-lea ed. Oxford: Oxford University Press.
3. CESCO Balkans. 2017. Legal Accessibility. Serbia's Participation in European Grouping of Territorial Cooperation (EGTC) and Euroregional Cooperation Grouping (ECG). https://egtcmmonitor.cesci-net.eu/wp-content/uploads/2021/01/CESCI_SZAKIR_CESCI_2017_EGTC_and_Serbia.pdf
4. Comisia Europeană. 2015. *25 years of Interreg cooperation across and beyond borders*. Publications Office of the European Union. https://www.interreg.lv/images/userfiles/Interreg25_publication_2015.pdf
5. Comisia Europeană. 2017a. *Boosting growth and cohesion in EU border regions*. Publications Office of the European Union. https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/communication/boosting_growth/com_boosting_borders.pdf
6. Comisia Europeană. 2017b. *Easing legal and administrative obstacles in EU border regions*. Publications Office of the European Union. https://ec.europa.eu/futurium/en/system/files/ged/easing_legal_and_administrative_obstacles_in_eu_border_regions_0.pdf.
7. Comisia Europeană. 2020. *EU Cross-border cooperation survey*. Publications Office of the European Union. https://ec.europa.eu/regional_policy/policy/cooperation/european-territorial/survey-2020_en.
8. Comisia Europeană. 2021. *EU Border Regions: Living labs of European integration*. Publications Office of the European Union. https://ec.europa.eu/regional_policy/information-sources/publications/reports/2021/eu-border-regions-living-labs-of-european-integration_en
9. Comitetul Regiunilor. 2011. *Aviz din proprie inițiativă al CoR: «Noi perspective pentru revizuirea regulamentului privind GECT*. COTER-V-004. CdR 100/2010 fin.

10. Comitetul Regiunilor. 2012. *Avizul Comitetului Regiunilor „Crearea unei culturi europene a guvernării pe mai multe niveluri: inițiative în continuarea Cărții albe a Comitetului Regiunilor.* (2012/C 113/12).
11. Comitetul Regiunilor. 2014. *Rezoluția Comitetului Regiunilor referitoare la Carta privind guvernarea pe mai multe niveluri (2014/C 174/01)*
12. GECT Banat-Triplex Confinium. 2019. „Banat-Triplex Confinium Kolráolt Felelősségű Európai Területi Együttműködési Csoportosulás Egyezménye.” https://egtcmmonitor.cesci-net.eu/wp-content/uploads/2021/04/BTC_Egyezmeny_2019.pdf.
13. GECT Construcția unui Viitor European Comun. 2016. „Európai Közös Jövő Építő Korlátolt Felelősségű Európai Területi Együttműködési Csoportosulás Egyezménye”. https://egtcmmonitor.cesci-net.eu/wp-content/uploads/2020/12/Europai_Kozos_Jovo_Epito_ETT_Egyezmeny.pdf.
14. GECT Orașele Europene de frontieră. 2014. „Egyezmény az Európa Határvárosok Korlátolt Felelősségű Európai Területi Együttműködési Csoportosulás létrehozásáról.” https://egtcmmonitor.cesci-net.eu/wp-content/uploads/2020/12/Europai_Hatarvarosok_ETT_Egyezmeny.pdf.
15. GECT Poarta Europa. 2012. „Az Európa-kapu Korlátolt Felelősségű Európai Területi Együttműködési Csoportosulás létrehozásáról”. https://egtcmmonitor.cesci-net.eu/wp-content/uploads/2020/12/Europa_kapu_ETT_Egyezmeny.pdf.
16. Miller, Robert Lee, și John D Brewer, ed. 2003. *The A-Z of Social Research. A Dictionary of Key Social Science Research Concepts.* SAGE Publications Ltd.
17. Nadalutti, Elisabetta. 2013. „Does the ‘European Grouping of Territorial Co-operation’ Promote Multi-level Governance within the European Union?” *JCMS: Journal of Common Market Studies* 51 (4): 756–71. <https://doi.org/10.1111/jcms.12014>.
18. Passi, Anssi. 2011. „A “Border theory”: an unattainable dream or a realistic aim for border scholars?” În *Ashgate Research Companion to Border Studies*, 11–31. Ashgate.
19. Popa, M. 2016. „Noțiuni de cercetare calitativă, Note de curs”. https://apio.ro/resources/Documents/mc11_cerc_calit_2018_01.pdf.

20. Törzsök, Erika, și András Majoros. 2016. „Schengen esélyei Európai területi társulások Magyarorszag keleti és déli határai mentén”. Civitas Europica Centralis Alapítvány.
21. Wassenberg, Birte, ed. 2023. *Borders and Border Spaces in the EU. European Border Management from a Comparative Perspective*. Vol. 1. 2 vol. Fare Cahiers 24. Paris: L'Harmattan.

Acte normative:

1. Decretul Guvernului 485/2017. (XII.29) privind regulile detaliate ale procedurii de aprobare și înregistrare a grupării europene de cooperare teritorială [485/2017. (XII. 29.) Korm. Rendelet az európai területi társulással kapcsolatos jóváhagyási és nyilvántartásba vételi eljárás részletes szabályairól].
2. Legea LXXV. Din 2014 privind gruparea europeană de cooperare teritorială. [2014. évi LXXV. Törvény az európai területi társulásról].
3. Legea XCIX. Din 2007 privind gruparea europeană de cooperare teritorială. [2007. évi XCIX. Törvény az európai területi együttműködési csoportosulásról].
4. Ordonanța Guvernului 9/2015 pentru modificarea si completarea OUG 127/2007 privind Gruparea Europeană de Cooperare Teritorială
5. OUG nr. 127 din 12 noiembrie 2007 privind Gruparea europeană de cooperare teritorială
6. Regulamentul (CE) nr. 1082/2006 al Parlamentului European și al Consiliului din 5 iulie 2006 privind o grupare europeană de cooperare teritorială (GECT)
7. Regulamentul (UE) nr. 1302/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 decembrie 2013 de modificare a Regulamentului (CE) nr. 1082/2006

